

จอห์น ลอค

จอห์น ลอค (John Locke) เป็นนักการศึกษาและนักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่ชาวอังกฤษ เป็นผู้ก่อตั้งลัทธิประจักษ์นิยมใหม่ (Modern Empiricism)

จอห์น ลอค เกิดเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ. 1632 บิดาเป็นนักกฎหมาย ในวัยเด็กอยู่ในเมืองเพนส์ฟอร์ด (Pensford) ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอังกฤษ

John Locke (1632-1704)

การศึกษาและการงาน

จอห์น ลอค เริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนเวสต์มินสเตอร์ (Westminster School) และจบการศึกษาในระดับปริญญาจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University) เมื่อจบแล้วก็เป็นอาจารย์สอนอยู่ที่นั่นระยะหนึ่ง หลังจากนั้นได้ไปทดลองฝึกงานด้านการทูตในยุโรป ค.ศ. 1666 จอห์น ลอค เดินทางกลับประเทศอังกฤษเพื่อเข้าศึกษา

ทางด้านการศึกษาแล้วไม่นานนักเขาได้ไปเป็นที่ปรึกษาและเภสัชกรประจำครอบครัวของเอิร์ล ชาฟท์สเบอรี (Earl Shaftesbury) ชาฟท์สเบอรี ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งของอังกฤษ แต่เป็นปรปักษ์กับพระเจ้าสจวร์ต (King Stuart) กษัตริย์อังกฤษสมัยนั้น เมื่อชาฟท์สเบอรีเป็นผู้ไม่พึงปรารถนาของรัฐบาลอังกฤษ จอห์น ลอค จึงถูกบีบบังคับต่างๆ นานา จนต้องหนีไปอยู่ในประเทศฮอลแลนด์ ขณะที่จอห์น ลอค พำนักอยู่ในประเทศฮอลแลนด์นั้น เขาได้ศึกษา เขียน และอภิปรายปรัชญาในกลุ่มเพื่อนอยู่เสมอ พระเจ้าเจมส์ที่ II (King James II) แห่งอังกฤษได้เสนอพระราชทานอภัยโทษให้แก่จอห์น ลอค แต่เขาปฏิเสธข้อเสนอนั้นเพราะเขาคิดว่าเขาไม่ได้ทำผิดคิดร้ายเป็นฆาตกรแต่อย่างใดทั้งสิ้น จอห์น ลอค ไม่ได้เดินทางกลับประเทศอังกฤษเลยเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติในอังกฤษเมื่อ ค.ศ. 1688 หลังจากพระเจ้าวิลเลียมและพระราชินีแมรี (King William and Queen Mary) ขึ้นครองราชย์แล้ว เขาจึงเดินทางกลับประเทศอังกฤษ

ผลงาน

จอห์น ลอค พิมพ์งานเขียนที่สำคัญของเขา คือ Essay Concerning Human Understanding ใน ค.ศ. 1690 ในหนังสือเล่มนั้นเขากล่าวว่า “คนเราเกิดมาด้วยจิตที่ว่างเปล่าและความรู้เกือบทั้งหมดเกิดจากประสบการณ์”

ทฤษฎีนี้เรียกกันว่า **ประจักษ์นิยม**, จอห์น ลอค อธิบายเรื่องนี้ว่า “คนเราเกิดมาโดยไม่รู้อะไรเลย จิตใจว่างเปล่า ดังนั้นเด็กเปรียบเหมือนผ้าขาว ทุกสิ่งทุกอย่างมนุษย์เรียนรู้จากประสบการณ์โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย”

จอห์น ลอค ไม่ค่อยจะสนใจเรื่องของ จักรวาลมากนัก จึงไม่ค่อยจะพูดถึงอภิปรัชญา เขาสนใจแต่เรื่องของมนุษย์ เขาเป็นผู้นำเอา ความคิดรวบยอดแบบประจักษ์นิยมของฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) เกี่ยวกับความรู้ที่เป็น วิทยาศาสตร์รวมเข้ากับวิธีการทางปรัชญาแบบ วิมตินิยม (Skepticism) ของเรอเน เดสการ์ตส์ (Rene' Descartes) ด้วยเหตุนี้จอห์น ลอค จึง ได้ชื่อว่าเป็นนักปรัชญา “ประจักษ์นิยมใหม่”

งานเขียนเกี่ยวกับการเมืองที่สำคัญมากของ จอห์น ลอค คือ Two Treaties Concerning Government ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1690 เช่นกัน ใน หนังสือเล่มนี้เขาได้เสนอความคิดเกี่ยวกับสิทธิ อันชอบธรรมของพระเจ้าแผ่นดิน และกล่าวว่า “รัฐบาลจะอยู่ได้ด้วยการปกครองอันชอบธรรม เท่านั้น” จอห์น ลอค มีความเชื่อว่า “ผู้ปกครอง ซึ่งประชาชนไม่เชื่อมั่นย่อมไม่มีสิทธิ์ที่จะปกครองพวกเขา”

ความคิดทางการเมืองของจอห์น ลอค มี อิทธิพลเป็นอย่างมากต่ออาณานิคมอเมริกันจอห์น ลอค เชื่อว่า “รัฐบาลจะต้องปกป้องประชาชน ของตนเกี่ยวกับสิทธิตามธรรมชาติ (Natural rights) ที่จะมียู่ออาศัย มีเสรีภาพ และมีทรัพย์สิน บัด” ซึ่งอันนี้เองเป็นพื้นฐานการปกครองของ

รัฐบาลสหรัฐอเมริกา โทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) ประธานาธิบดีคนที่ 3 ของอเมริกา ได้ใช้แนวความคิดของ จอห์น ลอค หลาย ประการในการประกาศปฏิญญาอิสรภาพ (Declaration of Independence)

งานเขียนของจอห์น ลอค มีอีกมาก ที่ สำคัญได้แก่

1. Letters for Toleration (1689)
2. Essay Concerning Human Understanding (1690), Two Treaties Concerning Government (1690)
3. Some Thoughts Concerning Education (1693)
4. The Reasonableness of Christianity (1695) เป็นต้น.

ความคิดทางการศึกษาของจอห์น ลอคที่มีต่อ การศึกษาไทย

การจัดการศึกษาของไทยสมัยก่อนพ.ศ. 2496 นำรูปแบบมาจากอังกฤษ ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เน้นความจำเป็นสำคัญ วิชาและเนื้อหาในหลักสูตร เป็น สิ่งที่ครูเลือก แล้ว กับ เพิ่ม วิชา วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์เข้าไปในหลักสูตร มากขึ้น

บั้นปลายของชีวิต

เมื่ออายุมากขึ้น จอห์น ลอค มีสุขภาพที่ ก่อนข้างอ่อนแอ แต่เขาก็รักษาตารางเวลาในการ เขียนหนังสือ และการอภิปรายปรัชญาในหมู่ เพื่อนๆ อย่างเคร่งครัดเสมอ จนกระทั่งถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม ค.ศ. 1704 รวมอายุได้ 72 ปี

วรวิทย์ วสันตสารกร

บรรณานุกรม

- Huxley, Sir Julian and others. **Growth of Ideas : Knowledge, thought, Imagination.**
Garden City, New York : Doubleday 1965.
- Shapp, Martha G. and others. "John Locke (1632-1704)" in **The New Book of Knowledge.** Vol. 11 Grolier Inc., 1966.